

Đại học Leipzig, Đức: Đại hội Hiệp hội Nghiên cứu Phật học Quốc tế lần thứ 20

ISSN: 2734-9195 14:01 29/08/2025

Bà Kramer bày tỏ niềm tự hào không chỉ về mối duyên của Leipzig với Phật giáo mà còn về sự gắn bó rộng hơn của nước Đức với Phật giáo.

Đại hội Hiệp hội Nghiên cứu Phật học Quốc tế (IABS) lần thứ XX diễn ra từ ngày 10-15/08 tại Đại học Leipzig (CHLB Đức), quy tụ khoảng 450 tham luận trong 48 tiểu ban và 24 chuyên mục, với học giả đến từ hơn 30 quốc gia, phác họa sinh động diện mạo toàn cầu và năng động của Phật giáo cũng như ngành Nghiên cứu Phật học đương đại.

The XXth IABS Congress Leipzig University

Ảnh: facebook.com

Đại hội do Khoa Lịch sử, Nghệ thuật và Nghiên cứu Khu vực đăng cai, đồng bảo trợ bởi Quỹ Gia đình Robert H.N.Ho và Khyentse Foundation.

Tôi may mắn được tham luận trong một trong hai phiên thảo luận bàn về Văn học Pāli trong thiên niên kỷ thứ hai tại Nam Á và Đông Nam Á.

Bài trình bày của tôi thuộc phiên Nam Á, với nhan đề “The Agartara: Analysing Its Historical Context, Style, and Significance” (Agartara: Phân tích bối cảnh lịch sử, phong cách và ý nghĩa).

Với tư cách là diễn giả, tôi cảm nhận đại hội là một trải nghiệm học thuật giàu chất gợi mở một diễn đàn lý tưởng để khám phá tinh thần đổi mới, gắn kết và hợp tác giữa các học giả, nhà nghiên cứu. Sự kiện đồng thời cho thấy tính thời sự bền vững và sức sống của các hoạt động học thuật nhằm thúc đẩy tri thức Phật học trên phạm vi toàn cầu.

Về IABS: Hiệp hội được thành lập năm 1976, sau một cuộc gặp gỡ quy mô nhỏ do hai sử gia Ấn Độ cổ đại là Arthur Llewellyn Basham (1914-1986) và Awadh Kishore Narain (1925-2013) khởi xướng.

Giữa thập niên 1970, nhu cầu về một tổ chức học thuật quốc tế chuyên trách lĩnh vực Phật học trở nên cấp thiết trong cộng đồng nghiên cứu; đáp ứng nhu cầu ấy, hội nghị IABS đầu tiên diễn ra từ 15-17/09/1978 dưới sự bảo trợ của Đại học Columbia (Hoa Kỳ). Kể từ đó, 19 kỳ đại hội đã lần lượt được tổ chức tại nhiều địa điểm ở Nam Á, Đông Nam Á, Đông Á, cũng như tại châu Âu và Bắc Mỹ.

Dipen Barua (giữa) cùng các học giả đồng tham dự. Ảnh do tác giả cung cấp.

Phát biểu chào mừng, GS. TS. Jowita Kramer, Chủ tịch Ban Tổ chức và Viện trưởng Viện Nghiên cứu Nam Á & Trung Á, Đại học Leipzig nhấn mạnh ý nghĩa đặc biệt của kỳ đại hội năm nay: *“Điều làm cho dịp này trở nên đặc biệt là cộng đồng của chúng ta được tụ hội lần thứ 20, một minh chứng cho tính thời sự và sức sống bền bỉ của mạng lưới học thuật và lần đầu tiên, đại hội được tổ chức tại Đức.”* (Welcome Address, XXth Congress of the International Association of Buddhist Studies, tr. 3).

Bà Kramer bày tỏ niềm tự hào không chỉ về mối duyên của Leipzig với Phật giáo mà còn về sự gắn bó rộng hơn của nước Đức với Phật giáo. Theo bà, sự tiếp xúc của Đức với Phật giáo khởi từ thế kỷ 19, trong bối cảnh châu Âu quan tâm sâu

rộng đến các nền văn hóa và triết học phương Đông cùng với tiến trình bành trướng thuộc địa tại châu Á. Ngành Nghiên cứu Phật học nảy sinh từ bối cảnh ấy vừa mang dấu ấn đế quốc, vừa là thành quả của giao lưu xuyên văn hóa. Leipzig giữ vai trò nổi bật trong tiến trình này: năm 1841, Ấn Độ học được xác lập như một ngành độc lập, biến thành phố trở thành một trong những trung tâm sớm nhất của nghiên cứu văn hóa châu Á tại Đức. Nền tảng đó tạo điều kiện cho lĩnh vực Phật học phát triển không chỉ trong Đại học Leipzig mà còn lan tỏa tới cộng đồng địa phương: năm 1903, Karl Seidenstucker thành lập Hội Truyền bá Phật giáo (Buddhist Missionary Society) tại Leipzig tổ chức Phật giáo đầu tiên ở Đức.

Đại hội lần này tiếp tục là diễn đàn lý tưởng để giới học thuật trao đổi nghiên cứu liên ngành trong Nghiên cứu Phật học. Trong suốt chương trình, các học giả trình bày nhiều chuyên mục với phổ đề tài rất rộng, bao gồm:

Phật giáo Mật tông;

Văn học Phật giáo;

Luật tạng (Vinaya Studies);

Phật giáo Đại thừa;

Nghiên cứu A-tỳ-đàm;

Phật giáo Duy thức;

Phật giáo Tây Tạng;

Thủ bản học;

Mã tự học (Codicology);

Văn khắc (Epigraphy);

Phật giáo toàn cầu;

Nghệ thuật và Kiến trúc Phật giáo;

Phật giáo Nguyên thủy;

Phật giáo và Xã hội;

Diễn giải học (Hermeneutics);

Thuật ngữ học;

Phương pháp chú giải;

Phật học và Nhân văn kỹ thuật số;

Nghi lễ Phật giáo; Phật giáo Đông Á;

Nhận thức luận và Logic Phật giáo;

Phật giáo và Giới tính; Phật giáo vùng Himalaya;

Phật giáo Đông Nam Á;

Lý thuyết và thực hành thiền định;

và Đạo đức Phật giáo.

Văn học Pāli - điểm nhấn nghiên cứu

Văn học Pāli là một lĩnh vực rộng lớn, bao gồm cả kinh điển và ngoài kinh điển, gắn liền với nhiều nguồn tư liệu Nam Á và Đông Nam Á. Chính vì vậy, IABS 2025 đã dành riêng hai phiên chuyên đề cho văn học Pāli.

+ *Phiên thứ nhất quy tụ các diễn giả:* Jiaranai Vithidkul (ĐH Chulalongkorn, Thái Lan), Aleix Ruiz-Falques (ĐH Phật giáo Bang Shan, Myanmar & ĐH Hebrew, Jerusalem), Eng Jin Ooi (International Buddhist College, Thái Lan), Yohei Shimizu (ĐH Du lịch Osaka, Nhật Bản), Qiao Dai (ĐH California, Berkeley, Hoa Kỳ) và Tony Scott (ĐH Tokyo, Nhật Bản).

Ảnh do tác giả cung cấp.

+ Phiên thứ hai (có sự tham dự của tôi) gồm: Norihisa Baba (ĐH Tokyo), Liyu Hua (ĐH Trung Văn Hồng Kông), Upulvehere Dhammawasa (ĐH Ludwig-Maximilians München) và Ujjwal Kumar (ĐH Calcutta, Ấn Độ).

Trong phiên này, tôi trình bày nghiên cứu về Agartara, một văn bản Phật giáo của cộng đồng Chakma Luri tại Bangladesh, sáng tác từ thế kỷ XIV. Tham luận phân tích bối cảnh lịch sử, đặc trưng phong cách và ý nghĩa tôn giáo của văn bản này, đồng thời khảo sát đời sống tín ngưỡng của cộng đồng Luri.

Agartara - bản văn trung tâm của cộng đồng Luri

Agartara được biên soạn bằng một ngôn ngữ đặc thù, kết hợp chữ Chakma (gần giống chữ Shan ở Myanmar) với ảnh hưởng của Pāli và Sanskrit. Văn bản gồm 28 tara (chương/đoạn), song đã bị sai lạc ít nhiều qua quá trình sao chép và truyền thừa.

Ảnh do tác giả cung cấp.

Người Chakma sống tại vùng Chittagong Hill Tracts (Bangladesh) có một cộng đồng nhỏ theo Phật giáo gọi là Luri. Nhóm này duy trì một truyền thống tổng hợp, hòa trộn giữa Phật giáo Theravāda, di sản Mật tông và văn hóa bản địa, từ đó hình thành nên một đời sống tâm linh độc đáo. Với họ, Agartara chính là trụ cột tín ngưỡng, đồng thời khẳng định một dòng truyền thừa riêng biệt. Cộng đồng Luri tự nhận là hậu duệ của Phật giáo Đại thừa, và tin rằng đức Phật đã trao Agartara cho La-hầu-la (Rahula).

Các hoạt động bên lề

Ngoài các phiên tham luận, đại hội còn tổ chức nhiều hoạt động chuyên sâu:

+ *Bốn phiên mentoring (cố vấn học thuật)*: Viết đề xuất nghiên cứu (GS. James Benn); Chuyển tiếp sang giảng dạy (GS. Amy Langenberg); Định hướng thị trường việc làm học thuật (GS. Stephanie Balkwill); Xuất bản chuyên khảo học thuật (GS. Matthew King).

+ *Các hoạt động khác*: Giới thiệu Quỹ Nhật Bản (Japan in Asia and Asia in Japan); Tiệc đón tiếp của Hiệp hội Nghiên cứu Phật giáo Anh (UKABS); Chia sẻ nguồn học liệu từ Tsadra Foundation; Chiếu phim tại Bảo tàng Grassi (Craving the Divine - Buddhist Sculptors of Japan); Tọa đàm Toàn cầu về Chánh niệm do Quỹ Ho Family tổ chức; Hội nghị khu vực châu Âu; Tiệc mừng GS. Paul Harrison;

Gặp gỡ mạng lưới học giả trẻ do Khyentse Foundation tổ chức.

Bên cạnh đó, nhiều tổ chức và nhà xuất bản tham dự, tiêu biểu như: Shambhala Publications, Dev Publishers, Biblia Imprints, Brill/de Gruyter, International Buddhist Confederation, những đơn vị có đóng góp đáng kể cho sự phát triển ngành Phật học.

Trải nghiệm văn hóa - lịch sử Leipzig

Đại hội tổ chức các chương trình tham quan: Bảo tàng Bach Leipzig, Nhà thờ Thánh Thomas, Vườn thực vật ĐH Leipzig, cùng các tour theo chủ đề: Đời sống Do Thái ở Leipzig và ngoài Leipzig, Leipzig và lịch sử thuộc địa, Con đường Âm nhạc Leipzig.

Phiên bế mạc diễn ra với Đại hội đồng toàn thể IABS, tiếp đó là tiệc tối và chương trình ca nhạc giao lưu.

Lời cảm ơn

Cuối cùng, tôi xin bày tỏ lòng tri ân đến GS. Ujjwal Kumar (Trưởng khoa Phật học, ĐH Calcutta, Ấn Độ) và TS. Tony Scott (Japan Foundation - Global Japan Studies Fellow, Viện Nghiên cứu Tiên tiến châu Á, ĐH Tokyo) đã mời tôi tham dự sự kiện quan trọng này.

Tài liệu tham khảo:

* XXth Congress of the International Association of Buddhist Studies (Congress Booklet), Leipzig University - (Đại hội Hiệp hội Nghiên cứu Phật học Quốc tế lần thứ 20 (Kỷ yếu Đại hội), Đại học Leipzig.

Tác giả: **Dipen Barua**/Chuyển ngữ và biên tập: **Thường Nguyên**

Nguồn: buddhistdoor.net